

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Klimaatadaptatie in milieueffectrapportage voor omgevingsplannen en omgevingsvisies

Voor omgevingsvisies en omgevingsplannen is het milieueffectrapport een goed instrument om vragen die spelen rond klimaatverandering te beantwoorden. Maar hoe pak je dat aan?

- Hoe breng je de kwetsbaarheid van een gebied voor klimaatverandering in beeld?
- Welke (adaptatie)maatregelen bestaan er en welke effecten hebben die?
- Welke kansen geven deze maatregelen om de leefomgeving te verbeteren?
- Hoe ga je om met onzekerheden rond klimaatverandering en klimaateffecten?

Inleiding

Het klimaat verandert, ook in Nederland. De zeespiegel stijgt, de temperatuur gaat omhoog, het wordt droger en tegelijkertijd wordt de neerslag intenser en extremer. Voor gemeenten en provincies is het belangrijk zicht te hebben op de kwetsbaarheid van hun gebied voor klimaatverandering. Want klimaatverandering beïnvloedt de veiligheid, gezondheid en economie. Met inzicht in de risico's wordt ook duidelijk welke (ruimtelijke) maatregelen nodig zijn.

Bij de planvorming is het belangrijk om klimaatadaptatie direct bij de start al mee te nemen en deze te koppelen aan andere doelen van het plan. Het milieueffectrapport helpt vervolgens om een integrale afweging te maken.

Stresstest laat kwetsbaarheid zien

Het Rijk, de waterschappen, provincies en alle gemeenten in Nederland moeten uiterlijk in 2019 een *stresstest* doen om de kwetsbaarheid van hun gebieden voor klimaatveranderingen in kaart te brengen. Dat is vastgelegd in het *Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie*. De stresstest

wordt uitgevoerd binnen de bandbreedte van mogelijke scenario's voor klimaatverandering en sociaal-economische ontwikkeling van het gebied. Meestal zijn daarbij 2030 en 2050 de richtjaren.

Goed hulpmiddel bij de stresstest is de *Klimaateffect-atlas*. Die bevat een diversiteit aan kaarten, met informatie over mogelijke effecten, risico's en kwetsbare functies. Deze informatie kan in het milieueffectrapport worden gebruikt bij de beoordeling van effecten.

Maatregelen

De uitkomst van de stresstest laat de kwetsbaarheid van een gebied zien voor de effecten en risico's van klimaatverandering. Er zijn vrijwel altijd maatregelen mogelijk om hier mee om te gaan. Bij de uitwerking van die maatregelen speelt de afweging van effectiviteit, ambitie, tijdshorizon, kosten, baten en neveneffecten mee. Bij het afwegen van maatregelen voor bijvoorbeeld een klimaatbestendige stad spelen vragen als:

- Hoe vaak vinden we het acceptabel dat in een woonwijk water op straat staat?

- Welke maatregelen zijn nodig om aan de wettelijke beschermingsniveaus voor waterkeringen te voldoen?
- Welke maatregelen zijn nodig om het gebied weerbaar te maken bij calamiteiten?
- Wat moet altijd blijven functioneren? Denk aan netwerken voor energie, infrastructuur en voedselvoorziening.

In een milieueffectrapport kunnen de verschillende maatregelen vertaald worden in alternatieve opties.

Er bestaan allerlei tools, websites en apps met ideeën voor adaptatiemaatregelen, bijvoorbeeld Groenblauwe-netwerken en de Climate App.

Kansen

Naast het vermijden en beperken van schade door extreem weer biedt het klimaatrobuust inrichten van een gebied ook kansen. Het milieueffectrapport kan overzichtelijk in beeld brengen welke mogelijkheden en kansen er zijn om de leefomgeving te verbeteren.

Een mooi voorbeeld is de noodzakelijke versterking van de waterkerende duinen bij Katwijk. Tegelijkertijd met de duinversterking werden een aantrekkelijke boulevard, een ondergrondse parkeergarage,

Uit: Plan van aanpak Omgevingsvisie Katwijk

recreatiemogelijkheden en natuur gerealiseerd: een toevoeging van economische waarde.

Of denk aan het verbeteren van de leefomgeving door het nemen van *blauwe en groene maatregelen*. Meer water en groen verhoogt de waarde van vastgoed én heeft een positieve invloed op de gezondheid van bewoners, onder meer door daling van hittestress en betere luchtkwaliteit.

Kansen en baten in beeld brengen kan bijvoorbeeld met de CliCo-tool. Hiermee worden de kosten van klimaat-effecten duidelijk als er niet wordt ingegrepen. Een ander hulpmiddel is de TEEBstad-tool. Deze geeft inzicht in de waarde van groen en water in de stad.

Onzekerheden

Onzeker is hoe snel het klimaat verandert en hoe snel en in welke omvang effecten zich zullen voordoen. Daarom is het belangrijk om in het milieueffectrapport te onderzoeken of er no-regret maatregelen zijn. Dit zijn maatregelen die sowieso verstandig zijn: bij elke vorm van klimaatverandering én die de moeite waard zijn omdat ze ook andere (niet-klimaat gebonden) doelen dienen. Een voorbeeld is verder vergroenen van de stad.

Omgaan met onzekerheden vereist ook nadenken over maatregelen 'achter de hand' die nog ingezet kunnen worden in geval de klimaatverandering sneller gaat dan verwacht.

Meer weten?

Op ruimtelijkeadaptatie.nl is veel informatie te vinden. Heeft u vragen hoe de effecten van klimaatverandering een plaats moeten krijgen in een milieueffectrapport? Neem dan contact met ons op. Wij staan u graag te woord. Bel, mail of kom langs.

- Pieter Jongejans, 030 2347640, pjongejans@eia.nl
- Jeltje Siedsma, 030 2347650, jsiedsma@eia.nl
- Geert Draaijers, 030 2347606, gdraaijers@eia.nl